

TRANSFORMATORI

Definicija

- ▶ Transformatori su statičke mašine koje transformišu električnu energiju jedne vrijednosti napona u električnu energiju druge vrijednosti napona i nepromijenjene vrijednosti frekvencije.
- ▶ Ukoliko se zanemare gubici, transformator ne mijenja vrijednost električne snage niti energije.
- ▶ Prema broju faza transformatori se dijele na:
  - ❖ Jednofazne transformatore
  - ❖ Trofazne (višefazne) transformatore

Uloga transformatora na brodovima

- ▶ Uloga transformatora na brodovima je da prilagodi vrijednost napona onoj koju potrošači zahtijevaju.
- ▶ Na brodovima se pretežno nalaze transformatori koji spuštaju vrijednost napona (jer je napon koji proizvode sinhroni generatori veći od vrijednosti napona pri kojoj radi većina potrošača).

Konstrukcija

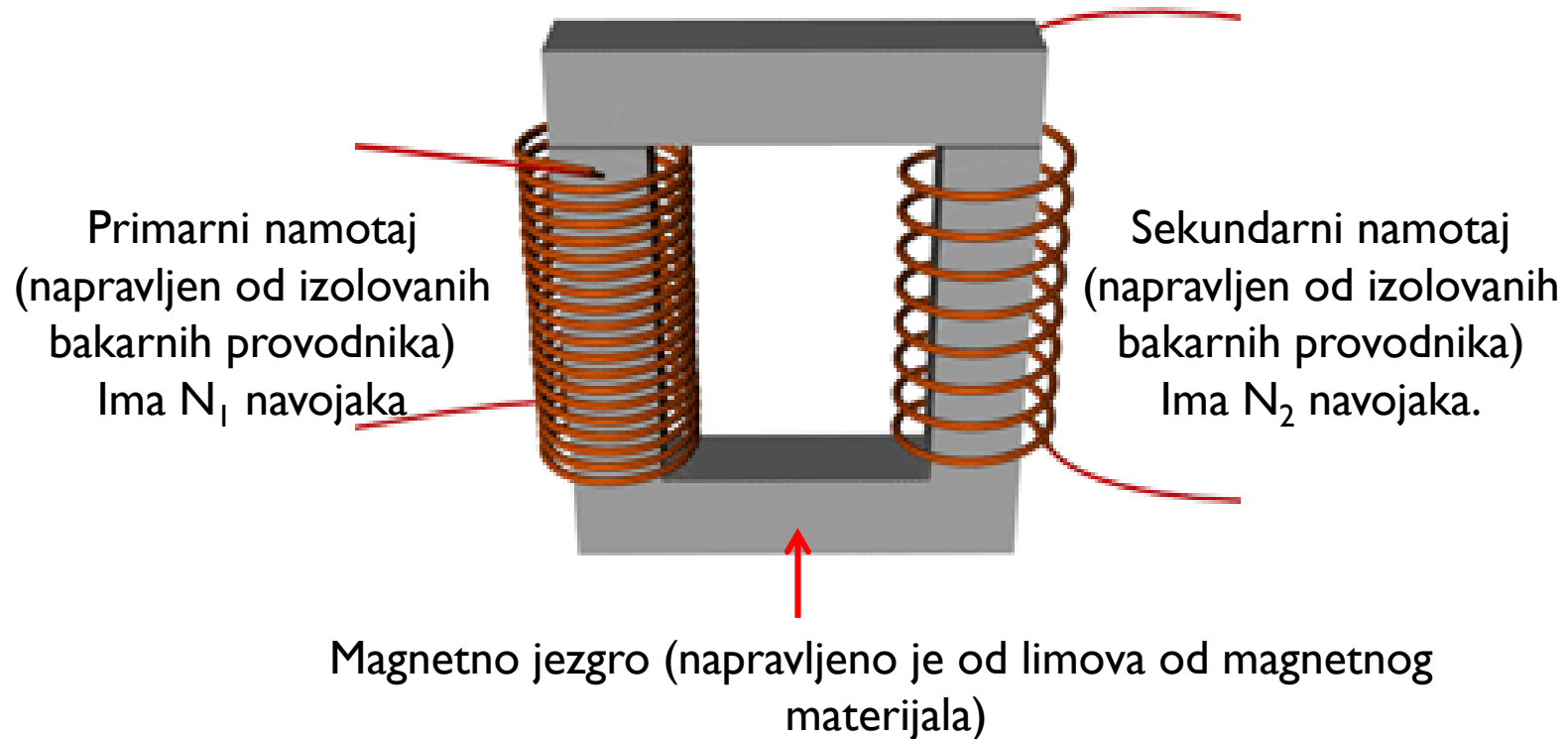

- ▶ Transformator se sastoji iz sledećih osnovnih delova:
  - magnetnog kola,
  - namotaja,
  - izolacije,
  - transformatorskog suda,
  - pomoćnih dijelova i pribora.

Konstrukcija – pogled iznutra

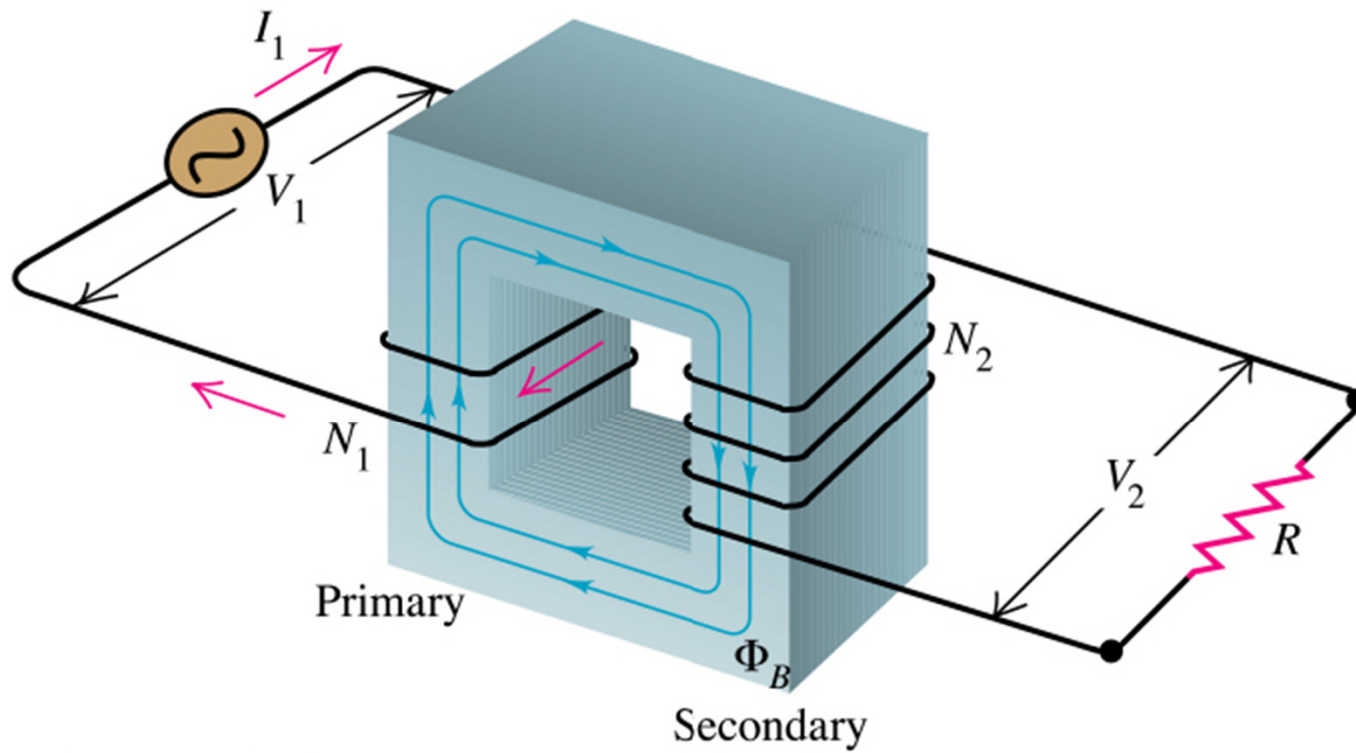
U cilju poboljšanja izolacije i poboljšanja odvođenja toplote, jezgro i namotaji se postavljaju u sud ispunjen uljem. U slučaju transformatora manjih snaga ulje nije potrebno nego se jezgro i namotaji nalaze u vazduhu ili gasu – suvi transformatori.

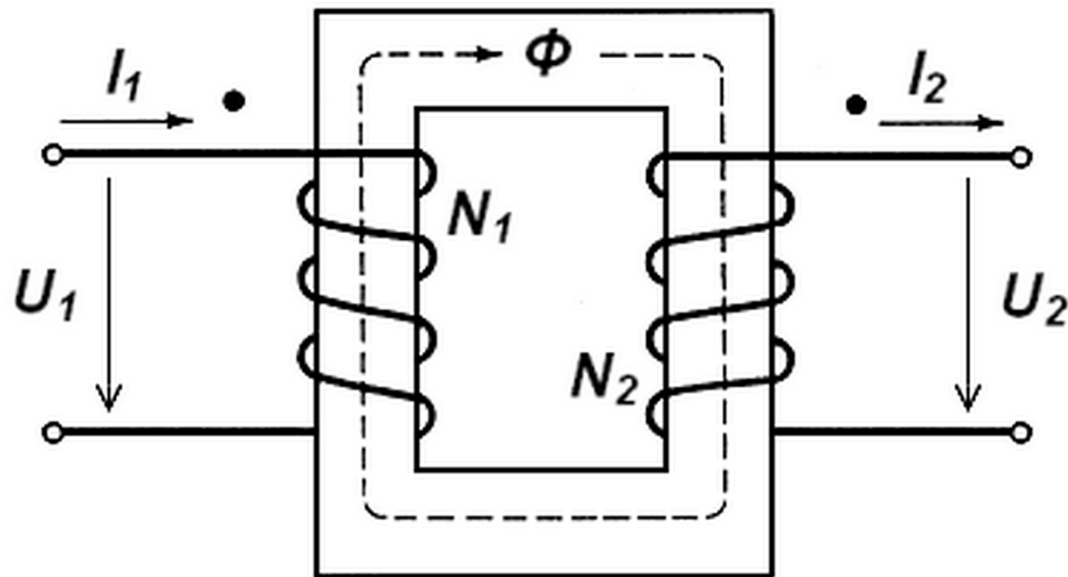
Princip rada

Princip rada

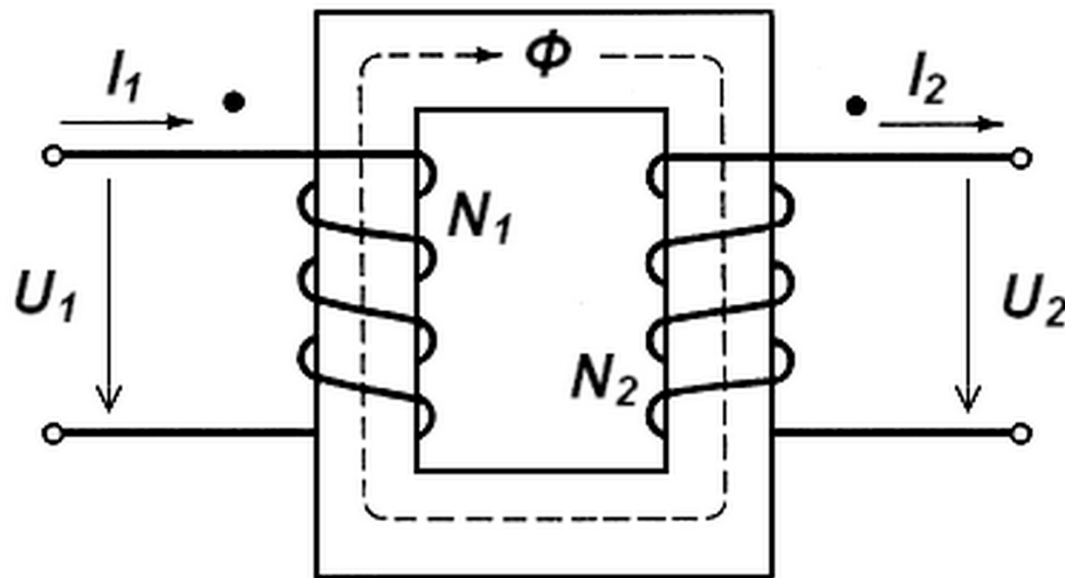
Ukoliko se posmatra idealni transformator (transformator bez gubitaka) i ako na njegov primarni namotaj dovedemo napon:

$$u_1 = U_{1\max} \cdot \sin(\omega \cdot t)$$

Princip rada

$$i_1 = I_{1\max} \cdot \cos(\omega \cdot t)$$

$$\phi = \Phi_{\max} \cdot \cos(\omega \cdot t)$$

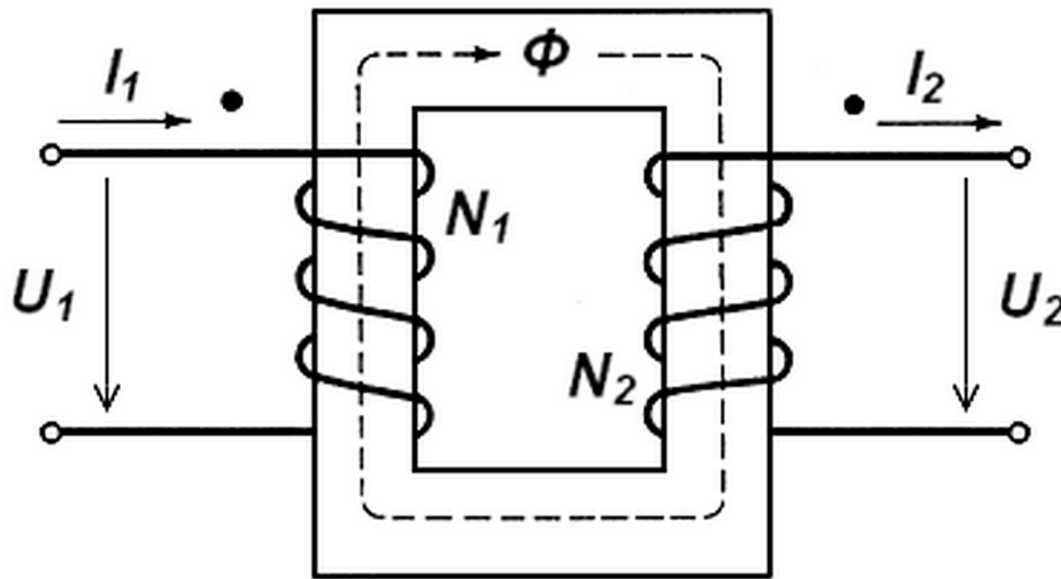
Indukovana ems u primarnom namotaju sa N_1 navojaka je:

$$e_1 = -N_1 \frac{d\phi}{dt} = N_1 \cdot \omega \cdot \Phi_{\max} \cdot \sin(\omega \cdot t)$$

Princip rada

$$\Phi_{\max} = B_{\max} \cdot S_{\text{FE}}$$

S_{FE} – površina presjeka magnetnog jezgra

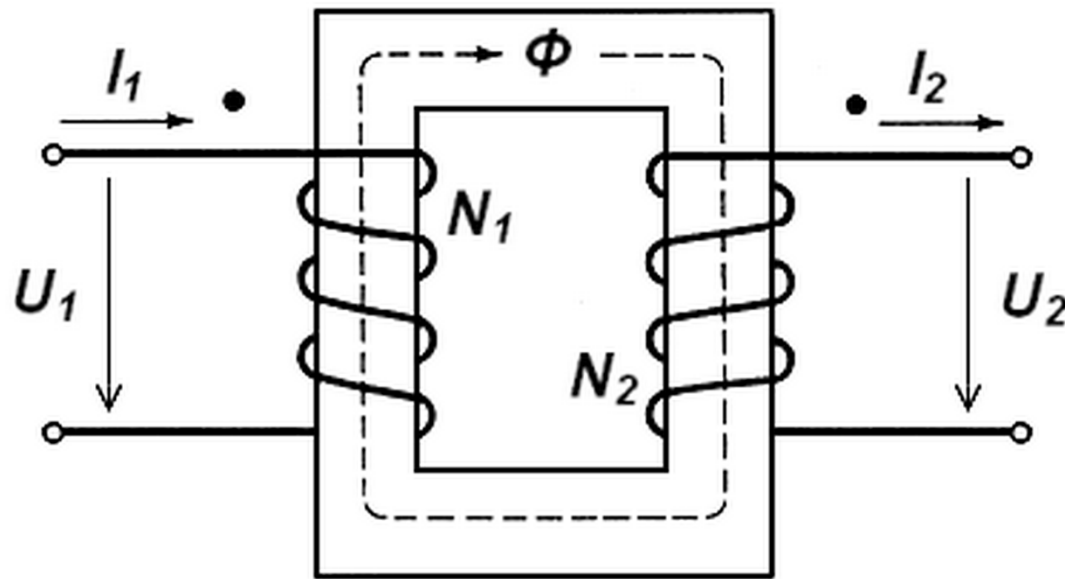
$B_{\max}$ – magnetna indukcija u jezgru

$$e_1 = \underbrace{N_1 \cdot \omega \cdot B_{\max} \cdot S_{\text{FE}}}_{E_{1\max}} \cdot \sin(\omega \cdot t)$$

$$E_1 = \frac{E_{1\max}}{\sqrt{2}} = \frac{2 \cdot \pi \cdot f}{\sqrt{2}} \cdot N_1 \cdot B_{\max} \cdot S_{\text{FE}} = 4.44 \cdot N_1 \cdot B_{\max} \cdot S_{\text{FE}}$$

Princip rada

Analogno kao i za primarni namotaj dobija se i za sekundarni namotaj:

$$e_2 = -N_2 \frac{d\phi}{dt} = N_2 \cdot \omega \cdot \Phi_{\max} \cdot \sin(\omega \cdot t)$$

$$E_2 = \frac{E_{2\max}}{\sqrt{2}} = \frac{2 \cdot \pi \cdot f}{\sqrt{2}} \cdot N_2 \cdot B_{\max} \cdot S_{FE} = 4.44 \cdot N_2 \cdot B_{\max} \cdot S_{FE}$$

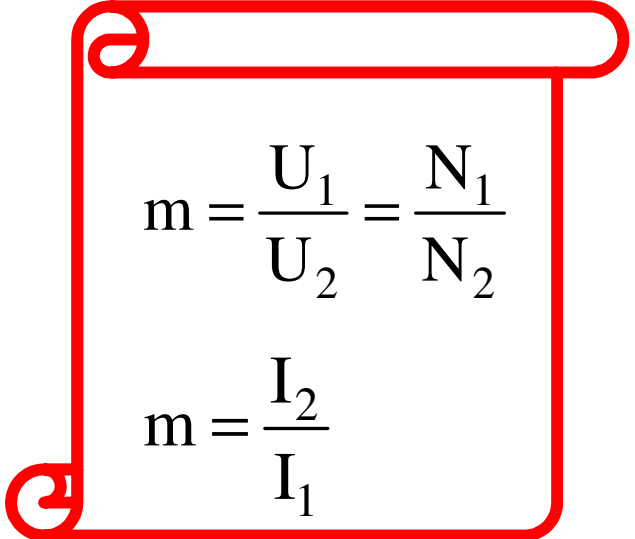
Princip rada – odnos transformacije

Odnos transformacije je najvažnija karakteristika transformatora jer pokazuje koliki je odnos napona primara i sekundara:

$$m = \frac{E_1}{E_2} = \frac{N_1}{N_2}$$

Kod realnih transformatora važi da je: $E_1 \approx U_1$
 $E_2 \approx U_2$

$$m = \frac{U_1}{U_2} = \frac{N_1}{N_2}$$

$$m = \frac{I_2}{I_1}$$

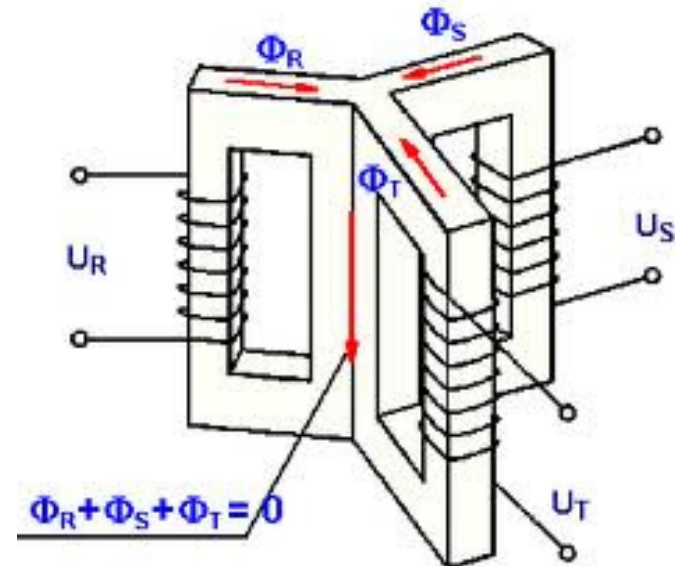

Trofazni transformatori - konstrukcija

- ▶ Predstavljaju tri jednofazna transformatora čiji se primarni i sekundarni namotaji odvojeno povežu u odgovarajuće sprege.
- ▶ Npr. oznaka Dy znači da su primarni namotaji vezani u trougao, a sekundarni namotaji u zvijezdu.

Zbog uštede u materijalu, hlađenja i drugih radnih stanja jezgro trofaznih transformatora se različito izvodi.

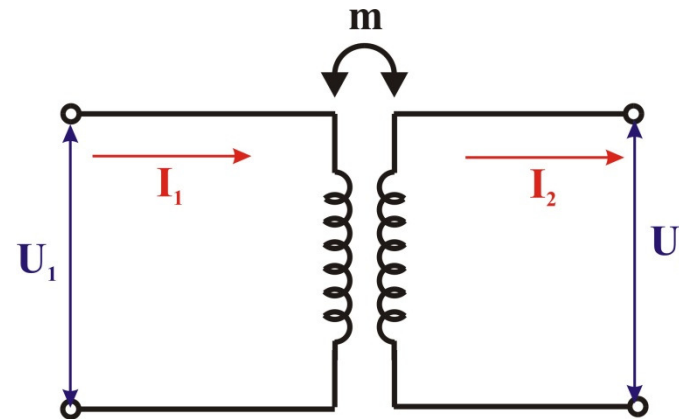
Na slici je prikazan samo jedan namotaj (primarni ili sekundarni). Drugi namotaj se postavlja na istom jezgru.

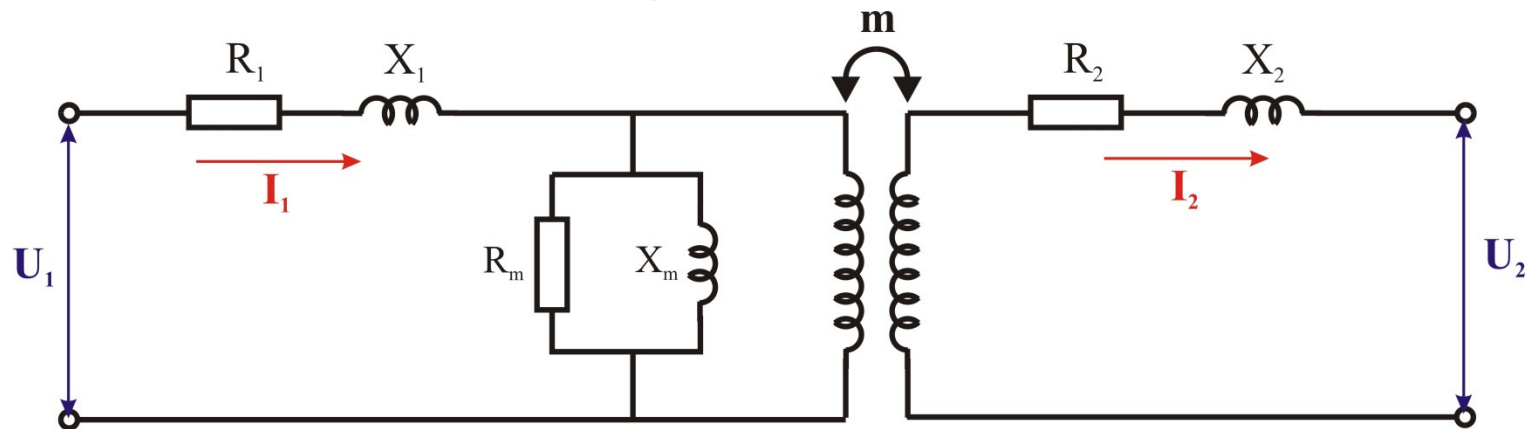
Zamjenska šema transformatora

Zamjenska šema idealnog transformatora

Zamjenska šema realnog transformatora:


```
ERROR: undefined
OFFENDING COMMAND: f'~
STACK:
```